

מיד, מפני שהוא בא אל הבית, והן [הבגדים] טהורין, שהם נטפלים אל האדם, ואין זה נחשב שהבגדים באו אל הבית,

עד שישהה הלובש את הבגדים בתוך הבית בכדי אכילת פרס [חצי כיכר⁽³⁸⁾] של פת חיטין ולא פת שעורין, כשהוא מיסב, ואוכלן בלפתן,

לפי שפת החיטים נאכלת מהר יותר מפת השעורים, וכן האדם שאוכל בהסיבה ובלפתן הוא אוכל יותר מהר מהאוכל שלא בהסיבה ושלא בליפתן,

ושיערו חכמים שזהו השיעור של האכילה האמורה בתורה, שאם שהה כן הרי בגדיו טמאים⁽³⁹⁾.

אך אם לא שהה בבית כשיעור הזה, אין בגדיו נטמאים, מפני שהאדם מציל על בגדיו שלא יטמאו מהבית⁽⁴⁰⁾.

משנה י :

היה האדם הטהור עומד בפנים, בתוך הבית המנוגע, ופשט ידיו לחוץ, וטבעותיו ענודים בידי, וטבעותיו ענודים בידי,

39. הטעם לזה ביאר התוספות יום טוב, שכמו שהתורה החמירה לשער באוכל בהסיבה, שהרי מפני זה כתבה התורה "והשוכב בבית", וכמו שביארנו, כך החמירו לשער לפי האוכל פת חיטים בלפתן. אכן במסכת סוכה [ו א] וברש"י שם ד"ה מי כתיבי מבואר, שנאמרה הלכה למשה מסיני לשער לפי פת חיטים.

40. אפשר לפרש את דין המשנה בשני אופנים: האופן האחד, שגם הבגדים שהוא לבוש בהם נחשבים שהם באו אל הבית, אלא שהלובש את הבגדים מציל את בגדיו שלא יטמאו, אפילו שהם באו אל הבית, ואם שהה בכדי אכילת פרס, שוב אינו מציל אותם, והרי הם נטמאים מדין ביאה אל הבית, שהצלת האדם היא לזמן קצר בלבד.

והאופן השני, שהבגדים שהוא לבוש בהם לא נחשבים שהם באו אל הבית, כיון שהם נטפלים לגופו, וביאת האדם לא מתייחסת לבגדיו, אלא שאם שהה בכדי אכילת פרס, הרי הבגדים נטמאים מהאדם, מפני שהנטמא מבית המנוגע מטמא את בגדיו, וכמו ששינונו

טהור, ונכנס לשם מצורע, הרי גם הבגדים שהוא לבוש בהם טמאים מיד. וראה שם, שלא התבאר בדבריו מה הדין באופן שנכנס אדם טהור לבית שנמצא שם המצורע.

אך החזון איש [כלים א ז] כתב, שגם הנכנס לתוך בית שנמצא שם המצורע, או שנמצאים שם בגד או אבן המנוגעים, אין בגדיו נטמאים עד שישהה בכדי אכילת פרס. והוכיח כן מהר"ש [כלים פ"א מ"ד] שכתב, שהמצורע שמטמא בביאה קל יותר ממת שמטמא באהל, ואחד מהדברים שמנה שם הר"ש, שהמצורע מטמא בגדים רק אם שהה בכדי אכילת פרס, והמת מטמא מיד, ושם הרי מדובר על מצורע שנכנס לבית, ולא על בית המנוגע, ומבואר, שבכל אופן האדם מציל את בגדיו עד שישהה בכדי אכילת פרס.

38. כתב הרע"ב, שלדעת הרמב"ם שיעורו שלש ביצים, ולדעת רש"י שיעורו ארבע ביצים.

והטעם שמשערים לפי אכילת פרס ולא לפי אכילת כזית, ראה מה שכתבנו בהערות על הר"ש.

אם שהה בתוך הבית כדי אכילת פרס, הרי הטבעות טמאין, שהרי האדם מטמא את בגדיו, ומאחר שהאדם נטמא בהיותו בתוך הבית, הרי גם בגדיו טמאים.

היה האדם הטהור עומד בחוץ, ופשט

ידיו לפניו, לתוך הבית המנוגע, וטבעותיו ענודים בידיו, רבי יהודה מטמא את הטבעות מיד, אף שלא שהה בכדי אכילת פרס,

וחכמים אומרים: אין הטבעות טמאים עד שישהה כך כדי אכילת פרס.

במסכת זבים [פ"ה מ"ו], שהנוגע במצורע בגדיו נטמאים עמו בזמן חיבורו לטומאה, ולפי זה, הדין "יכבס את בגדיו" הוא ככל כיבוס בגדים שבתורה, שהאדם מטמא בזמן חיבורו לטומאה את כל מה שהוא נוגע בו, כאילו נגעו הם עצמם בטומאה. אלא שלגבי בית המנוגע חידשה התורה, שהאדם מטמא את בגדיו רק לאחר ששהה בכדי אכילת פרס.

ובחידושי הגר"ח [הלכות טומאת צרעת] הקשה, שמצינו בחקירה זו סתירה במשנה, שברישא של המשנה הבאה מבואר, שאם האדם עומד בפנים הבית, ופשט את ידו לחוץ, וטבעותיו בידיו, הרי הטבעות נטמאים אם שהה בכדי אכילת פרס, ומבואר כאן, שהטומאה היא מחמת האדם, ולא מחמת הבית המנוגע, שהרי הטבעות לא באו אל הבית כלל. ולעומת זאת, בסיפא של המשנה מבואר, שאם האדם עומד בחוץ, והכניס את ידיו לפניו, וטבעותיו בידיו, לדעת רבי יהודה הטבעות טמאים מיד, ולדעת חכמים דוקא אם שהה בכדי אכילת פרס, ואם נאמר שהם נטמאים מחמת האדם, איך נטמאים הטבעות כלל, הרי האדם טהור?

ותירץ החזון איש [י' יח], על פי המבואר בתוספות במסכת חולין [עא ב], [שכתבו שם כתירוצו ראשון שבהגהת הר"ש במשנתנו, שהבגדים שהבהמה והעובד כוכבים לובשים, נחשבים כבגדים שהישראל נושא, כיון שאינם מקבלים טומאה, ואי אפשר לטומאה לבא מכוחם, והקשו, אם נאמר שהטומאה באה

מכח האדם, מדוע כאשר הוא עומד בחוץ הבגדים שבפנים נטמאים, הרי האדם טהור, ואיך תבא עליהם הטומאה? ותירצו, שבאופן שהאדם עומד בחוץ, טומאת הבגדים היא רק מדרבנן, לרבי יהודה גזרו שיטמאו הבגדים מיד, כיון שהאדם עומד בחוץ, ולחכמים גזרו שיטמאו רק אם שהה, אך מעיקר הדין הבגדים טהורים. ולפי זה, מיושבת הקושיה, שבאמת טומאת הבגדים היא מכח האדם, ולכן ברישא הבגדים טמאים אף שהם לא נכנסו אל הבית, ומכל מקום בסיפא הבגדים טמאים מדרבנן. וראה עוד בחזון איש בהוספות למסכת זבים.

אכן **ברמב"ם** משמע שגם באופן שהאדם עומד בחוץ, הבגדים נטמאים מהתורה, ואם כן מבואר, שהטומאה היא מכח הבית ולא מכח האדם, ואם כן קשה מהרישא של המשנה, מדוע כשהבגדים בחוץ הם נטמאים, הרי הם לא באו אל הבית?

ותירץ הגר"ח, שהכלים נגררים אחר האדם, ומאחר ורוב האדם נמצא בתוך הבית, הרי זה נחשב שכולו בתוך הבית, מפני שרובו ככולו, ולכן זה נחשב שגם הכלים בתוך הבית, שהם נטפלים לאדם, ולכן הם נטמאים מהבית, אכן באופן שרוב האדם בחוץ, לא אמרינן שרובו ככולו, וגם המיעוט שנמצא בבית זה נחשב שהוא מחוץ לבית, כיון שלגבי המקצת היה כאן ביאה, אלא שלא מספיק ביאת מקצת, והאדם נטמא רק בביאת רובו או כולו, אך לגבי המקצת יש כאן ביאה, ולכן גם לגבי הכלים יש כאן ביאה.

אמרו לו חכמים לרבי יהודה: והרי זה קל וחומר,

מה אם בזמן שכל גופו טמא, כגון שכל גופו בתוך הבית המנוגע, מכל מקום לא טמא את מה שעליו, בגדי לבושו, עד שישהה כדי אכילת פרס,

בזמן שאין כל גופו טמא, כגון שרוב גופו בחוץ, אינו דין שלא יטמא את מה שעליו, עד שישהה כדי אכילת פרס!?

ורבי יהודה סובר, שרק במקום שהאדם טמא הרי הוא מציל את בגדיו, אך במקום שהאדם טהור, אינו מציל את בגדיו, וכמו שמצינו, שהעובד כוכבים והבהמה הלבושים בבגדים, אינם מצילים את בגדיהם שלא יטמאו בבית המנוגע, כיון שאינם מקבלים טומאה⁽⁴¹⁾.

משנה יא :

מצורע שנכנס לבית, כל הכלים שיש שם בבית טמאין, אפילו הכלים המונחים עד הקורות, מפני שהמצורע מטמא את כל אשר בבית.

רבי שמעון אומר: אין המצורע מטמא,

אלא כלים המונחים עד ארבע אמות, שזהו המקום הנחשב ל"מושבו" של המצורע, אך הכלים שבבית שהם גבוהים מארבע אמות, אינם נטמאים מהמצורע⁽⁴²⁾.

אין הכלים שבבית נטמאים, אלא אם נכנס המצורע אל הבית שלו, או לבית של חברו ברשותו, אך הנכנס לבית חברו שלא ברשותו, אין הכלים נטמאים, מפני שאין זה נחשב ל"מושבו" של המצורע.

ואם נכנס לבית חברו שלא ברשות, אך חברו לא מיחה בעדו, הרי הכלים מיד טמאים, לפי שזה נחשב שהוא נכנס אל הבית ברשות⁽⁴³⁾,

רבי יהודה אומר: דוקא אם שהה המצורע בבית חברו כדי הדלקת הנר ולא מיחה בעדו, הרי זה נחשב שהוא נכנס ברשות, וכל הכלים נטמאים,

אך אם לא שהה המצורע בבית בשיעור זמן בכדי הדלקת הנר, אין זה נחשב שהוא נכנס ברשות, שהרי יתכן שהוא לא מיחה בעדו מפני שהיה טרוד בהדלקת הנר, ואין זה הוכחה שאינו מקפיד שיכנס לרשותו.

41. בתוספות במסכת חולין [עא ב] מבואר, שדינים אלו הם רק מדרבנן, והם נחלקו איך היתה הגזירה, אך מעיקר הדין הבגדים טהורים לגמרי, וכבר ביארנו בהרחבה לעיל במשנה הקודמת.

42. כתב הר"ש, שאין הכלים נטמאים ממש מיד, אלא עד שיעמוד המצורע בבית, שהרי אם המצורע עבר בבית בלא לעמוד, אין הכלים נטמאים, וראה מה שכתבנו בהערות

42. דין זה הוא בבית שנכנס אליו המצורע, אך בית שיש בו נגע, פשוט שכל אשר בבית נטמא,

משנה יב:

כאשר נכנס המצורע לבית הכנסת, בכדי להתפלל בציבור, עושים לו מחיצה גבוהה עשרה טפחים, על רוחב ארבע אמות⁽⁴⁴⁾, בכדי שלא יטמאו כל הנמצאים בבית הכנסת.

וכן נכנס המצורע לבית הכנסת ראשון, ויצא אחרון, בכדי שלא יתערב בציבור, ולא יבא ליגוע בהם⁽⁴⁵⁾.

כל כלי המציל צמיד פתיל באהל המת,

כגון, כלי חרס שנמצא באהל המת, שאם הוא מוקף צמיד פתיל [שהמכסה מחובר לכלי בטיט], אינו נטמא, ואם אינו מוקף צמיד פתיל הרי הוא נטמא,

כך הוא מציל צמיד פתיל בבית המנוגע, שאם הכלי אינו מוקף צמיד פתיל, הרי הוא נטמא בבית המנוגע.

וכל המציל מכוסה באהל המת, כגון בור ודוח, שאינם צריכים כיסוי של צמיד פתיל באהל המת, אלא אם כיסה אותם במכסה, אפילו בלא מירוח טיט, אינם נטמאים,

שם.

אכן הרע"ב כתב, שהכלים מיד טמאים "כשנכנס עמהם לבית המנוגע", כלומר, שמשנתנו מדברת בכלים שבבית המנוגע, שהם נטמאים מיד, וכתב התוספות יום טוב, שהרע"ב כתב כן בכדי ליישב את קושיית הר"ש, שכיון שמדובר בבית המנוגע הרי הכלים נטמאים מיד ממש, ודוקא במצורע הנכנס לבית צריך שיעמוד שם, ולא בכלים שבבית המנוגע. אך הקשה על זה המים טהורים, איך אפשר לפרש כן בדברי רבי יהודה, הרי בבית המנוגע ודאי שאין צריך שישהה בכדי הדלקת הנר, אלא כל הכלים שנכנסו לבית המנוגע טמאים, וכן פירש הרע"ב בעצמו, ואיך יתכן שתנא קמא מדבר בכלים שבבית המנוגע, ורבי יהודה מדבר בבית שנכנס לשם המצורע? וראה בורע יצחק שפירש את דברי הרע"ב, שהכלים טמאים כאשר נכנס המנוגע עמהן לבית טהור, וסירוס לשון הוא, ואין כוונתו כלל לומר שמדובר במשנה בבית המנוגע.

44. כלומר, שהמקום שבתוך המחיצה יהיה בו

ארבע אמות על ארבע אמות, כדי שיהיה למצורע מושב בפני עצמו, ומשמע שאם אין שם ארבע על ארבע, הרי המצורע מטמא את כל הנמצא בבית הכנסת, והמחיצה לא מועילה לחצוץ לו מקום בפני עצמו. והטעם שצריך שיהא ארבע אמות ראה בפירוש הר"ש, ובמה שכתבנו בהערות שם.

45. הרמב"ם [פ"י הי"ב] כתב, שהוא נכנס ראשון ויוצא אחרון, כדי שיהא מושבו לבדו, ולא יעמוד עם העם בערבוב ויטמא אותם, וכתב על זה הראב"ד, שמא יתערב עם הציבור דרך עברתו, ויטמא אותם, וביאר הערוך לנר [יבמות קג ב], שהם נחלקו במחלוקת של הר"ש והתוספות, האם המצורע שעובר בתוך בית מטמא את הבית או לא, שהרמב"ם סובר כדעת הר"ש, שגם כשנכנס לתוך בית אינו מטמא אלא אם כן עמד או ישב שם, ולכן כתב שהחשש הוא שיעמוד בבית הכנסת, ויטמא אותם באהל, שאם לא יעמוד לא יטמאו ממנו, אך הראב"ד כתב, שהחשש הוא שיטמא אותם דרך עברתו, שאפילו בלא לעמוד הוא יטמא אותם באהל.

כך הוא מציל מכוסה בבית המנוגע, דברי רבי מאיר, כי הוא סובר, שהדין טומאת אהל של המצורע ושל בית המנוגע, שזה לדין טומאת אהל של מת.

רבי יוסי אומר: כל המציל צמיד פתיל באהל המת, הרי הוא מציל מכוסה בבית המנוגע, ואינו צריך צמיד פתיל,

כל המציל מכוסה באהל המת, אפילו

כאשר הוא מגולה בבית המנוגע, הרי הוא טהור,

משום שלגבי בית המנוגע אין צריך מחיצה גמורה כמו באהל המת, אלא שאם חולק הכלי רשות לעצמו, כבר אינו נחשב לאותו המקום של המצורע, או של האבן המנוגעת, ואינו נטמא מהבית⁽⁴⁶⁾.

אך לשון הראב"ד "שמא" יתערב קשה לפי זה, שהרי אם יכנס אתם לבית הכנסת הם יטמאו מיד, ואין זה רק חשש?

וראה במים טהורים שהגיה בדברי הראב"ד, שמא יתעכב עם הציבור, והיינו שגם הראב"ד סובר כדעת הר"ש, שדוקא אם עמד או ישב בבית מטמא אותם, ולפי זה, הרמב"ם והראב"ד לא נחלקו כלל, וצריך ביאור.

46. הרמב"ם בפירושו המשנה כתב, שהטעם

שהבית המנוגע קל יותר מאהל המת, לפי שאינו מטמא טומאת שבעה, והקשה על זה החזון איש [י' יט], איך יתכן לומר כן בדינים דאוריתא, הרי אם באהל המת זה נחשב לאהל אחד, מדוע במצורע זה לא יחשב כך? ולכן כתב כמו שביארנו במשנה, שלגבי בית המנוגע אין צריך שתהא מחיצה גמורה, אלא שלא יחשב שהכלי נמצא במקום "מושבו" של המצורע או של האבן המנוגעת. וכן כתב הרש"ש.

פרק ארבעה עשר

מצורעשהוהחלטטומאה, ונרפאמצרעתו, הרי הוא טעון תגלחת וצפרים בכדי להטהר, וזהו הסדר האמור בפרשה:

א. יקח שתי צפרים חיות טהורות,

ב. יקח עץ ארז אזוב ושני תולעת, כשהם אגודים בחוט השני,

ג. יקח כלי חרס, וימלא בתוכו רביעית מים חיים, [כלומר, ממעיין נובע],

ד. ישחטהכהואחתמהצפריםעלגביהכליעם המים, והדם של הצפור ישפך למים,

ה. יקח הכהן את הצפור השניה, ויסמוך אותה אל האגודה של עץ הארז והאזוב ושניהתולעת, ויטבולאתכולםבכליעםהמים והדם, ויזה מהם שבע פעמים על ידו או על מצחו של המצורע,

ו. לאחר מכן הכהן או שלוחו ישלחו את הצפור החיה אל פני השדה,

ז. לאחר מכן, יגלח הכהן את כל שערות ראשו וגופו של המצורע,

ח. לאחר מכן, יטבול המצורע במי מקוה, וכן יטביל את כל בגדיו הטמאים,

ט. יספור המצורע שבוע ימים, שבהם הוא טמא כשרץ, [כלומר, כאבהטומאה], אך אינו מטמא בביאה כחומר טומאת המצורע,

י. בסוף השבוע יגלח הכהן שוב את כל שערות ראשו וגופו של המצורע,

יא. לאחר מכן יטבול המצורע שנית, ויטביל את בגדיו הטמאים, ודינו מעתה כטבול יום,

[כלומר, שנילטומאה], שהוא מותר באכילת מעשר ואסור באכילת תרומה,

יב. לאחר הערב שמש הרי הוא מותר אף באכילת תרומה, אך עדיין אסור באכילת קדשים עד שיביא את קרבנותיו למחרת.

יג. למחרת ביום השמיני יביא המצורע לבית המקדש שלשת קרבנות, שהם בבש אחזלאשם, כבש אחד לעולה, וכבשה אחת לחטאת. וכן יביא שלשה עשרונים סולת למנחה, ולוג שמן.

יד. המצורע יעמוד בשער ניקנור, [שהוא הגבול שלהעזרה, ומשם הוא האסור למחוסר כיפורים להיכנס], ומשם יניף עם הכהן את כבש האשם ואת לוג השמן,

טו. לאחר מכן יסמוך המצורע את ידועלכבש האשם, וישחטו את האשם בצפון העזרה.

טז. שני כהנים מקבלים את דם האשם, אחד מקבל בכלי, ומזה ממנו על קיר המזבח, ואחד מקבל בידו, ונותן ממנו על המצורע בשלשה מקומות, האחד, על תנוך אזנו הימנית, השני, על בהן ידו הימנית, השלישי, על בהן רגלו הימנית.

יז. לאחר מכן לוקח הכהן את לוג השמן, ויוצק ממנו על כף שמאלית של כהן אחר, ואותו כהן מזה מהשמן שבע פעמים על קרקע העזרה כנגד בית קדשי הקדשים, ולאחר מכן יתן מהשמן שבידוע לשלשה מקומות שנתנובהם את דם האשם, ואת שיירי השמן שבידו יתן על ראש המצורע.

יח. לאחר מכן, יקריבו הכהנים את החטאת ואת העולה, ומעתה הרי הוא טהור, ומותר

לו להכנס לעזרה.

כאשר נרפא הנגע?

משנה א:

היה המצורע מביא פיילי [כוס] של חרס חדשה, שלא נעשה בה מלאכה⁽¹⁾, ונותן לתוכה⁽²⁾ רביעית מים חיים, מים ממעיין נובע שאינו פוסק לעולם⁽³⁾.

כיצד מטהרין את המצורע מטומאתו,

שצריך לתת בכלי רביעית מים, והטעם לשיעור רביעית הוא מפני שצריך שיהיו ניכרים המים והדם בכלי, ואם יפחת מרביעית מים, הרי המים לא יהיו ניכרים מחמת הדם, ואם יוסיף על רביעית מים, הרי הדם לא יהיה ניכר מחמת המים. אך חכמים נחלקו עליו שאין צריך שיעור רביעית, מפני שאין צריך שיהא הדם ניכר.

והתוספות שם הקשו, כיון שהמים הם מרובים יותר מאשר הדם, ומין בשאינו מינו בטל ברוב, מדוע לא אמרינן שמיעוט הדם יתבטל ברוב המים, והרי אין כאן דם? ותירצו, מאחר והדם ניכר הוא אינו מתבטל, שזה נחשב שיש כאן ממשות של דם בעין. והקשה על זה בגליון הש"ס לרבינו עקיבא איגר, שלכאורה כל תירוצם הוא רק לשיטת רבי ישמעאל, המצריך שיהא הדם ניכר בתוך המים, אך לשיטת חכמים שאין צריך שיהיה רביעית, מפני שאין צריך שיהא הדם ניכר, חזרת הקושיה, מדוע לא אומרים שהדם בטל, הרי הדם אינו ניכר? ותירץ בחידושי רי"ז הלוי [הל' טומאת צרעת], שחכמים סוברים שאין צריך שיהיה לזה שם דם ומים בשעת ההזאה, אלא צריך להזות מכלי שנתן לתוכם דם ומים, ומספיק מה שבשעת הנתנה לכלי היה לזה שם דם ושם מים. ולכן, לפי חכמים לא היה קשה כלל שנאמר שהדם בטל ברוב, שהרי גם אם הדם בטל מתקיים כאן הדין לטבול בדם ובמים במה שהיה כאן מתחילה דם ומים, וקושיית התוספות היא רק לשיטת רבי ישמעאל, שצריך שיהא הדם ניכר בתוך

1. במסכת סוטה [טו ב] מבואר שילפינן מהיקש למים, שנאמר "מים חיים אל כלי", מה מים שלא נעשה בהם מלאכה, אף כלי שלא נעשה בו מלאכה. ופירש רש"י, שהמים לא נעשה בהם מלאכה שהרי כתוב "מים חיים". וביאר החזון איש [יא א] את דבריו, ש"מים חיים" משמע, שהם עומדים בחשיבותם, וכאשר נעשתה בהם מלאכה, הרי הם עומדים לשפיכה, ואינם חשובים. [ואף שהכלי שנעשה בו מלאכה אינו מאבד את חשיבותו, מכל מקום למדים ממים שמלאכה פוסלת].

2. החזון איש שם נסתפק, האם השאיבה של המים מהמעין הנובע צריכה להעשות לשם טהרת המצורע, ואם לקח מים שהיו מתחילתם במעין ולא נשאבו לשם כך הרי כבר אינם נחשבים ל"מים חיים", או שמא, אין חילוק בזה, והעיקר שיקח מים שמקורם ממעין נובע.

ואם נאמר שהשאיבה צריכה להעשות לשם טהרת המצורע, נסתפק עוד החזון איש, האם צריך לשאוב את המים בכלי חרס חדשה, או שמא, השאיבה יכולה להעשות בכל כלי, ובלבד שלבסוף יהיו המים בכלי חרס חדשה. ולכאורה מלשון המשנה "ונותן לתוכה" משמע, שאין צריך מתחילה כלי חרס חדשה, שאם לא כן המשנה היתה צריכה לומר וממלא בכלי חרס חדשה.

3. כך סובר רבי ישמעאל במסכת סוטה [טז ב],

ומביא שתי צפרים דרור⁽⁴⁾, אחת לשחיטה ואחת לשילוח,

שחט הכהן את אחת מהן על כלי חרס ועל מים חיים, בכדי שהדם של השחיטה ישפך אל תוך הכלי, ויתערב

עם המים החיים⁽⁵⁾,

חפר בקרקע וקבורה בפניו, מפני שהצפור השחוטה נאסרת בהנאה, וטעונה קבורה, בכדי שלא יהנו ממנה⁽⁶⁾.
נטל עץ ארז⁽⁷⁾, ואזוב, ושני תולעת,

המים, מאחר וצריך שיהא שם דם ומים בשעת ההזאה, ולפיכך הקשו שאם הדם בטל ברוב, הרי אין כאן שם דם בשעת ההזאה. ועיין שם שכתב בדעת הרמב"ם, שצריך שהדם והמים לא יהיו מעורבים כלל בכלי, אלא כל אחד עומד לעצמו, והרי הוא טובל את האגודה בשניהם.

4. הרמב"ן בפירושו על התורה האריך לבאר מהו "צפור" ומהו "דרור", ומסקנתו, ש"צפור" כולל את כל העופות המעופפות, ו"דרור" כולל את הצפרים הקטנות שמצפצפות, בין הטמאות ובין הטהורות, אלא שהטמאות התמעטו מהפסוק "חיות טהורות". ועוד הסיק, שהדין שצריך שהצפור יהיה דרור הוא לעיכובא, ואם הביא צפרים שאינם דרור לא יצא ידי חובתו. וראה במשנה למלך [פי"א ה"א] שהאריך לבאר את דברי הרמב"ן, ובחזון איש [יא י]. ובט"ז ובנקודות הכסף ובפרי מגדים [יו"ד פב] מה שכתבו בזה.

5. המים טהורים דייק מהרמב"ם, שצריך לכיין שיפול דם השחיטה על גוף הכלי ועל המים. ובחזון איש [יא ב] נקט, שאם ישחוט שלא על גבי הכלי, ויאחו בידו את הוורידים שלא יצא הדם, ולאחר מכן ישפוך את הדם לתוך הכלי, הרי זה מועיל, ואין צריך שתהא מעשה השחיטה על גבי הכלי, אך הגרי"ז [שם] דייק מהרמב"ם, שישנו דין נוסף במעשה השחיטה, שתהא מעל גבי הכלי.

6. בכתבי הגרי"ז [סוף תמורה] דייק

מהרמב"ם, שהקבורה אינה רק מחמת חשש תקלה, אלא שישנו דין מיוחד לקבור את הצפור, ולפי זה כתב לחדש, שלאחר הקבורה יוכל להוציא את הצפור, והיא מותרת בהנאה, שהרי נעשית מצותה, וכמו שכל הנשרפים מותרים לאחר שנעשו מצוותם.

והטעם שצריך לקבור את הצפור השחוטה "בפניו" כתב התוספות יום טוב, שהוא בכדי שלא יחשדו בו שהוא אכל את הצפור.

7. נחלקו הראשונים מתי היה נוטל את עץ הארז, האם קודם השחיטה או לאחר השחיטה. הר"ש נקט שהנטילה צריכה להיות קודם השחיטה, [והמשנה לא דייקה בסדר הדברים], שהרי בגמרא במסכת קידושין [נו א] נחלקו רבי יעקב ורבי שמעון באופן ששחט את הצפור שלא בעץ ארז ואזוב, האם השחוטה נאסרת בהנאה, הואיל והוקצה למצוותה, או שאינה נאסרת, משום שנשחטה שלא כמצוותה, ומפרשת הגמרא, שהם נחלקו האם שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה או שלא שמה שחיטה, ומבואר שהשחיטה שלא באזוב נחשבת לשחיטה שאינה ראויה.

אכן התוספות יום טוב דייק מהרמב"ם, שצריך להביא את עץ הארז לאחר השחיטה, וכן כתב המאירי במסכת קידושין שם. ומה שהוכיח הר"ש מהגמרא שם תירץ התוספות יום טוב, שהרמב"ם סבר שרבי יעקב האוסר בהנאה הוא מפני שכך צריך להיות סדר הדברים, שישחט את הצפור ולאחר מכן יביא את עץ הארז והאזוב, והרמב"ם פסק כמותו,

[חוט של צמר הצבוע שני], וכרכן⁽⁸⁾ יחד בשיירי הלשון, חוט הצמר יהיה ארוך, ולאחר שמניח את החוט עם הארז והאזוב, יאגוד את שלשתן בשיירי החוט, והקיף [הסמיך] להם ראשי הגפים [הכנפים], וראש הזנב של שניה [הצפור

החיה],

טבל את כולם בתוך הכלי אשר בו המים החיים והדם, והזה שבע פעמים על לאחר ידו [כף ידו] של מצורע, ויש אומרים שהיה מזה על מצחו⁽⁹⁾,

מאגודת אוזב במצרים, שהיו כולם באגודה. ולגבי הזאת המצורע, כל הטעמים שנאמרו לדעת רבי שייכים גם כאן, אך הטעם של רבי אלעזר לא שייך לגבי מצורע, וראה עוד במשנה אחרונה ובמקדש דוד [נ ב] ובחזון איש [יא ג].

ועוד כתבו המשנה אחרונה וחזון איש שם, שאין הכריכה מעכבת את ההזאה בדיעבד.

9. הקרבן אהרן ביאר את המחלוקת, שהתורה אמרה "והזה על המיטה", למאן דאמר על מצחו הוא משום שזהו המקום הגבוה בגופו, ולמאן דאמר על כף ידו הוא משום שהכף נמצאת על היד, וזהו המקום שאפשר להחשיבו שהוא מעל דבר אחר. והגר"א בביאורו לתוספתא פירש כעין זה, אלא שכתב שלמאן דאמר על כף ידו הטעם הוא מפני שיכול להרים את ידו מעל מצחו, ולכן זהו המקום הגבוה שבגופו.

אך החזון איש [יא ג] כתב, שפירושים אלו הם דחוקים, ולפיכך כתב שמעיקר הדין יוכל להזות בכל מקום בגופו, אלא שנהגו במקומות אלו מחמת שהמצורע לבוש בבגדיו, ובדרך כלל המקום המגולה הוא בפניו ובכפות ידיו, מאן דאמר על כף ידו סובר, שלא נח להזות על מצחו, מפני שהמים נופלים לפה ולעינים, ובתוך כף ידו אין להזות, מפני שחוששים שיתאספו שם המים, וההזאות שלאחר מכן יהיו על המים ולא על גופו, או שחוששים

[כך גרס החזון איש [יא יא] בדבריו, ושלא כגירסתינו, וראה ברש"ש]. אך לכאורה זה דחוק לומר כן בגמרא, שהרי הגמרא מבארת את המחלוקת, שהם נחלקו האם שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה, ולא שהם נחלקו בסדר טהרת המצורע? והרש"ש תירץ, שבגמרא שם מדובר באופן שלא הביא כלל עץ ארז ואזוב, ולכן זה נחשב לשחיטה שאינה ראויה. וראה במים טהורים שהקשה על זה, איך יתכן לומר שמחמת שלא הביא אחר כך עץ ארז זה נחשב לשחיטה שאינה ראויה, הרי בזמן השחיטה לא היה חסר כלום בשחיטה? ובאמת התפארת ישראל והחזון איש שם למדו בדעת הרמב"ם כדעת הר"ש, ולא דייקו כדברי התוספות יום טוב.

8. כן מבואר גם לגבי הזאת פרה [פרה פ"ג מי"א], שצריך לכרוך את עץ הארז והאזוב בשני התולעת, ובמסכת יומא [מא ב] נחלקו התנאים מדוע צריך לכרוך הכל בחוט, לדעת רבי הטעם הוא בכדי שיהיו כולם באגודה אחת, ולדעת רבי אלעזר ברבי שמעון הטעם הוא, בכדי שיהיה בהם כווד ויפלו לתוך שריפת הפרה. ובדעת רבי פירש רש"י, שצריך שיהיו באגודה אחת בכדי שיהיו נלקחים בבת אחת, שנאמר "ולקח אגודת אוזב" משמע שהלקיחה תהא כאחת. והתוספות ישנים שם ביאר, שישנו הידור מצוה שילקחו בבת אחת, כיון שהם דברים קטנים, ואינם ניכרים בלקיחתם. ובשם הריב"א פירש, שלמדים

וכך באופן הזה היה מזה על השקוף שבבית מבחוץ, שהבית המנוגע שנטהר, טעון הבאת צפרים והזאה על המשקוף כסדר הזה.

משנה ב:

לאחר הזאת הדם, הרי הכהן או שלוחו צריך לשלח את הצפור החיה, אל השדה שמחוץ לעיר,

בא לו לשלח את הצפור החיה, אינו

הופך פניו⁽¹⁰⁾ לא לים. שאם העיר סמוכה לים, לא ישלח את הצפור לים. ולא ישלח לתוך העיר. ולא למדבר. שאם העיר סמוכה למדבר, לא ישלח את הצפור למדבר. אלא ישלח את הצפור אל השדה שמחוץ לעיר בלבד.

שנאמר "ושלח את הצפור החיה אל מחוץ לעיר אל פני השדה", אל מחוץ לעיר למעט אל תוך העיר. "אל פני השדה" למעט אל פני הים, ולמעט אל פני המדבר⁽¹¹⁾.

שיקלוט את ההזאה באויר, ולמאן דאמר על מצחו סובר, שאין להזות על גב ידו שמא יזה בתוך כף ידו.

וכן במשקוף הבית ביאר החזון איש, שנהגו להזות במקום מסויים, ואין זה מעיקר הדין. אך הקשה על זה מהתורת כהנים, שמבואר שם, שיש אומרים שיכול להזות על כל הבית, ומשמע שהם נחלקו בעיקר הדין? ויתכן ליישב, שהיש אומרים נחלקו רק שלא היה מנהג מסויים היכן להזות, ובאמת מעיקר הדין לכולי עלמא יכול להזות בכל מקום.

10. בפשטות אין צריך להפוך את פניו דוקא, אלא עיקר הקפידא היא שישלח את הצפור אל פני השדה, אך המים טהורים דייק מהראש, שצריך המשלח להפוך את פניו אל פני השדה.

11. במסכת קידושין [נו ב] מייתנין ברייתא, דילפינן מ"שדה" שלא ישלחנה לים ולא למדבר, ולא יעמוד חוץ לעיר וישלחנה לתוך העיר, אלא יעמוד בתוך העיר וישלחנה חוץ לחומה. ופירש רש"י, שלמדים מהפסוק "אל חוץ לעיר" שהמשלח צריך לעמוד בתוך העיר.

והקשו התוספות, איך זה יתכן. הרי המצורע אסור ליכנס לפניו מן החומה, שהרי הוא טעון שילוח מחוץ לשלש מחנות, ואם כן הטהרה צריכה להיות מחוץ לעיר? [ראה במשנה למלך [פי"א ה"א] שתמה על דבריהם, שדוקא בעיירות המוקפות חומה אסור לו ליכנס, אך בעיירות שאינם מוקפות חומה יוכל ליכנס לעיר, ולעשות שם את סדר הטהרה ואת השילוח? וכתב המים טהורים, שהוקשה להתוספות, שבפשטות הפסוק מדבר גם בעיירות המוקפות חומה, ובאופן הזה איך יוכל לקיים את השילוח מתוך העיר, והחזון איש [יא יד] הוסיף, שמלשון הברייתא "חוץ לחומה" מבואר, שמדובר גם בעיירות המוקפות חומה].

ותירצו התוספות, שלאחר הכפרה היה נושא את הצפור לתוך העיר, ומשלחנה משם. וכן הוא לשון הרמב"ם [פי"א ה"א], וכיצד משלחה, עומד בתוך העיר וזורקה חוץ לחומה. אכן הרא"ש במשנתנו כתב, שהוא יוצא מן העיר ומשלחה כלפי השדה, ומבואר שאינו צריך ליכנס לתוך העיר לאחר הכפרה. וכן כתב המהרש"א שם בשם הפסקי תוספות והתוספות ישנים. וכתב, שלדבריהם צריך

לאחר שילוח הצפור טעון המצורע גילוח בכל שערותיו, בא לו הכהן לגלח את המצורע, העביר תער על כל

בשרו, הגילוח צריך להיות בתער. ובכל שערותיו. שלא ישיר כלום⁽¹²⁾.

לומר, שמה שהברייתא נקטה שהוא עומד בתוך העיר, הכוונה בסמוך לעיר. והמשנה למלך שם הקשה, אם נאמר שצריך לעמוד בתוך העיר, מדוע נקטה הברייתא שלא יעמוד חוץ לעיר וישלחנה לתוך העיר, הרי באופן שעומד חוץ לעיר אינו מועיל גם כאשר משלח אל פני השדה? ועיין שם מה שתירץ.

ובפשוט מהברייתא משמע, שלמדים את כל הדינים מהמילה "שדה", ואף את הדין שלא יזרוק לתוך העיר, וכן פירש הרע"ב. אך רש"י שם פירש, שאת הדין שלא יזרוק לתוך העיר למדים מהפסוק "אל תוך העיר". וביאר המשנה למלך, שבמשנה כאן מוזכר שלא ישלח אל הים ולא אל המדבר ולא אל תוך העיר, ואת כולם למדים מהמילה "שדה", וכמבואר בברייתא שם, אך הדין הנוסף שצריך לעמוד בתוך העיר, את זה למדים מהפסוק "אל תוך העיר", וכמו שכתב רש"י, ודין זה לא נכתב במשנה.

אכן הר"ש ביאר במשנתנו, שאת הדין שלא ישלחנה לתוך העיר למדים מהפסוק "אל מחוץ העיר", ושלא כדברי המשנה למלך, ולכאורה פירוש הר"ש מוכרח, שאם נאמר כדברי המשנה למלך, מדוע נקטה המשנה את הפסוק הנאמר בנגעי בתים, "אל מחוץ לעיר אל פני השדה", ולא הביאה את הפסוק הנאמר בנגעי אדם, "על פני השדה", ואף שלא נאמר שם אל מחוץ לעיר, הרי למדים רק מהמילה "שדה", וזה נאמר גם בנגעי אדם? וראה במשנה אחרונה מה שכתב בזה.

12. במסכת סוטה [טז א] מבואר, שמשנתנו

סוברת שצריך לגלח את כל שערותיו, ואף את השערות של בית הסתרים, אכן לעיל [פ"ב מ"ד] שנינו, "כשם שנראה לנגעו, כך נראה לתגלחתו", והיינו שאינו צריך לגלח את השערות שבבית הסתרים.

ובאמת שדין זה שנוי במחלוקת, לפי שנאמר בתגלחת שניה כלל ופרט וכלל, "את כל שערו" כלל, "את ראשו את זקנו ואת גבות עיניו" פרט, ואת כל שערו יגלח" חזר וכלל, ולפיכך לדעת רבי ישמעאל שדורשים בכל מקום כלל ופרט וכלל, הרי מרבים דוקא את מה שכעין הפרט, שהם השערות שקיימים במקום כנוס והם נראים, למעט שער הגוף שאינו כנוס, ולמעט שער הרגלים שבבית הסתרים שאינו נראה, וכך סובר התנא שבפרק ב', אך משנתנו סוברת כרבי עקיבא, שדורש בכל מקום ריבוי מיעוט וריבוי, ולשיטתו ממעטים רק דבר אחד, שאינו דומה לכלל, ולכן ממעטים רק את שער החוטם, לדעת הרמב"ם משום שאינו נראה כלל, וכמו שביאר הכסף משנה, ולדעת הראב"ד משום שאינו קיים אצל כל אדם.

אך כתב המקדש דוד, שלכאורה המשנה בפ"ב היא שיטה שלישית, שהרי לפי רבי עקיבא ממעטים רק שער החוטם, ולפי רבי ישמעאל ממעטים את שער בית הסתרים ושער כל הגוף, שאינו כנוס, אך לפי התנא של המשנה לעיל ממעטים רק בית הסתרים, ולא את שער כל כל הגוף, שהרי מבואר שם, שכל מקום הראוי לנגע טעון גילוח. והחזון איש [ד' ז] כתב, שצריך ליישב שאותו התנא סובר, שדוקא בתגלחת השניה שיש כלל ופרט אינן צריך גילוח בבית הסתרים ובכל הגוף, אך

ולאחר מכן, **כבס בגדיו**⁽¹³⁾ וטבל, יטבול את גופו ואת בגדיו הטמאים במקוה, והרי הוא מעתה **טהור מלטמא בביאה**, שאינו מטמא את כל הנמצא עמו בבית.

מפני שהטומאה החמורה הנוהגת

במצורע, הרי היא נוהגת רק בימים שהוא מוחלט לטומאה, אך לא בשבעת הימים שהוא סופר לטהרתו, ולפיכך אינו מטמא בביאה, ואינו חייב בשילוח מחוץ לשלש מחנות, וכן אינו מטמא טומאת משכב ומושב, ואינו מטמא במשא, ואף

בתגלחת הראשונה, צריך גילוח גם בכל הגוף, ורק בבית הסתרים אין צריך גילוח, משום שהיה הלכה למעט בית הסתרים.

אכן הרא"ש והרע"ב והגר"א כתבו במשנתנו, שאין צריך לגלח את השערות שבבית הסתרים, ומה שכתבה המשנה "כל שערו" לאו דוקא, [וכן משמע מדברי הר"ש, שכתב להלן שלמדים תגלחת ראשונה מתגלחת שניה בגזירה שוה, ובגמרא שם מבואר שלמדים למעט בית הסתרים], ולכאורה זה נגד הסוגיא במסכת סוטה, האומרת שמשנתנו כרבי עקיבא? ותירץ החזון איש שם, שלפי המסקנא הגמרא חזרה בה, שגם לפי רבי ישמעאל שלמדים כלל ופרט, מכל מקום היה הלכה למעט רק בית הסתרים, ולא שער כל הגוף, ומה שכתבה המשנה "כל שערו" זה לאו דוקא, ומשנתנו אינה חולקת על המשנה לעיל בפ"ב כלל.

הרמב"ם יישב את שתי המשניות, שאין מחלוקת ביניהן, אלא יש שני דינים, שלגבי עיקר הגילוח באמת צריך לגלח את כל שערות גופו, ואף את של בית הסתרים, וכן פסק בפ"א, ועל זה מדובר במשנתנו, אך ישנו דין נוסף, שהכהן אינו זקוק לחפש אם נשאר שערות בבית הסתרים, וכן פסק בסוף פ"ט, ועל זה מדובר בפ"ב. וראה חזון איש [ד' ז] שביאר ברמב"ם באופן אחר.

13. דין כיבוס בגדים בכל התורה הוא מפני שכל הבגדים שנגע בהם בימי טומאתו נטמאו,

ועכשיו שנטהר האדם, הרי הוא צריך לטהר גם את בגדיו, ואין זה חיוב, אלא מצוה שיהיו בגדיו טהורים, ויוכל להשתמש בהם בטהרה, [וראה חזון איש [יא יב] שכתב, שיתכן שהמצוה היא רק למאן דאמר שהטבילה בזמנה מצוה].

אך במשנתנו יש לעיין, מדוע אמרה התורה שיכבס את בגדיו, הרי גם לאחר שיטבול הוא עדיין טמא כשרץ, ומטמא את הבגדים שיגע בהם, ומה התועלת בטבילת הבגדים? ובאמת **המנחת חינוך** [קעג ז] כתב, שכאן זה גזירת הכתוב שיטבול גם את בגדיו, אף שאין בזה תועלת, ולפי זה הכיבוס אינו רשות, אלא חלק מסדר טהרת המצורע. אך כתב, שמהתורה כהנים משמע שאין זה גזירת הכתוב להצריכו כיבוס, אלא שהתורה באה ללמדינו שבזמן שהוא מוחלט לטומאה הרי הוא מטמא טומאת משכב ומושב, ובאמת זה רשות כמו בכל מקום. אך מכל מקום צריך עיין, מדוע באמת צריך לכבס בגדיו, ומה התועלת בזה?

וביאר זה **המשנה אחרונה והחזון איש** שם, שהדין כיבוס בגדים במשנתנו הוא רק על הבגדים שאינו נוגע בהם בימי טומאתו, אלא הם נטמאים רק מדין משכב, ולכן אמרה תורה שיכבס את אותם הבגדים, שהרי מעתה כבר אינו מטמא בטומאת משכב.

והמשנה אחרונה ביאר בזה, מדוע בכל מקום התורה מסמיכה את הכיבוס בגדים לטבילת גופו, וכאן התורה כותבת כיבוס

מעיונותיו טהורים.

והרי הוא מטמא מעתה כשרץ, שהוא
אב הטומאה, ומטמא אדם ובגדים שהם
יהיו ראשון לטומאה, וכן נכנס לפנים מן
החומה⁽¹⁴⁾,

אמנם, הוא מנודה מביתו שבעת ימים,
שאינו רשאי ליכנס לביתו, כדין מנודה,
ואסור בתשמיש המטה⁽¹⁵⁾,

לפי שנאמר "וישב מחוץ לאהלו שבעת

ימים", "מחוץ לאהלו" משמע שלא יכנס
לביתו, וכן משמע לאסור אותו
בתשמיש, לפי ש"אהלו" זו אשתו⁽¹⁶⁾.

משנה ג:

ביום השביעי, לאחר שספר שבעה
ימים⁽¹⁷⁾, הרי הכהן מגלח את המצורע
תגלחת שניה כתגלחת הראשונה,
המצורע צריך לגלח שוב את כל
שערותיו, כמו שגילח בתחילת השבוע.

כדברי המקדש דוד].

15. המנחת חינוך [שם] נקט, שאיסור תשמיש
המטה הוא עד הגילוח השני והטבילה, אך אין
צריך לזה הערב שמש. אמנם בתוספות
הרא"ש [בבא מציעא לא א, הובא בשיטה
מקובצת שם] כתב, שהוא אסור בתשמיש
המטה עד הערב שמש.

16. כן פירש הגר"א, שהדין לישוב מחוץ
לאהלו כולל שני דברים, האחד, דין נידוי,
והשני, איסור תשמיש, וכן מבואר מדברי
הרא"ש, שפירש, שדין נידוי ילפינן מהמילה
"מחוץ", ודין איסור תשמיש ילפינן מהמילה
"לאהלו", ומבואר שישנם שני דינים.

אך ברמב"ם משמע שיש רק דין אחד,
לאסור אותו בתשמיש, וכן כתב הרע"ב, וגרס
במשנה "הרי הוא מנודה בביתו", ופירש שהוא
מנודה בביתו לענין לאוסרו בתשמיש.

17. המקדש דוד שם הסתפק, האם יום
הגילוח והטבילה הראשונה עולה למנין שבעה
ימים, או שצריך להתחיל למנות רק ממחרת
הטבילה.

בגדים, גילוח וטבילה? וביאר, שבכל מקום
אינו יכול להפסיק בין הכיבוס לטבילה, שהרי
מיד כשיגע בבגדיו קודם הטבילה, יחזור ויטמא
אותם, אך כאן מדובר על בגדים שלא נגע
בהם, ויוכל לכבס בגדיו, ולהתגלח, ולאחר מכן
לטבול, ובלבד שלא ישב בנתים על הבגדים.

14. המנחת חינוך [מצוה קעג] נקט מסברא,
שבימי ספירו מותר לו ליכנס רק למחנה
ישראל, ולא למחנה לוייה, אך הביא
מהתוספות במסכת פסחים [סז ב] ובמסכת
יומא [ל ב], שאף למחנה לוייה מותר לו בימי
ספירו, וכתבו שמה שנקטה המשנה "לפנים מן
החומה" זה לאו דוקא, אלא אף למחנה לוייה
מותר.

וראה מקדש דוד [נ ב] שנקט, שמיד לאחר
טבילתו מותר לו ליכנס למחנה, ואין צריך
הערב שמש, אך כתב, שבמחנה לוייה היא
מותר אף לדעת התוספות רק לאחר הערב
שמש. וכתב, שלפי זה מיושב מדוע נקטה
המשנה שמותר לו ליכנס לפנים מן החומה,
ולא נקטה חידוש גדול יותר, שמותר אף
במחנה לוייה, משום שלפנים מן החומה מותר
לו מיד לאחר הטבילה. [אכן התוספות כתבו,
שלפנים מן החומה לאו דוקא, ומשמע שלא

ולאחר הגילוח **כבס בגדיו וטבל**, יטבול במקוה את גופו ואת בגדיו הטמאים, ומעתה הוא **טהור מלטמא כשרץ**, והרי הוא **טבול יום**, וטבול יום נחשב שני לטומאה, ודינו שהוא **אוכל במעשר**, שמעשר מותר בטבול יום, אך עדיין אסור לו לאכול תרומה, מפני שתרומה נפסלת מטבול יום.

העריב שמשו, לאחר שקיעת החמה, הרי הוא **אוכל בתרומה**, משום שהוא טהור לגמרי, אך מכל מקום אסור לו לאכול בקדשים, שהרי הוא מחוסר כיפורים.

ולאחר שהביא **כפרתו** ביום השמיני, הרי הוא **אוכל בקדשים**,

נמצאו שלש טהרות במצורע: האחד, כאשר טבל ביום השביעי, שהוא מותר במעשר, השני, כאשר העריב שמשו, שהוא מותר בתרומה, והשלישי, כאשר הביא כפרתו, שהוא מותר אף בקדשים.

ושלש טהרות ביולדת: האחד, כאשר טבלה לאחר שבעה ימים לזכר וארבעה עשר יום לנקבה, שהיא מותרת במעשר.

השני, כאשר העריב שמש בסוף ארבעים יום לזכר ושמונים יום לנקבה, שהיא מותרת בתרומה, מפני שכל אותם הימים היא נחשבת לטבולת יום. והשלישי, כאשר הביאה כפרתה, שהיא מותרת אף בקדשים⁽¹⁸⁾.

לפי שנאמרו בתורה שלשה פסוקים, הפסוק האחד [ויקרא כב ו], "ולא יאכל מן הקדשים, כי אם רחץ בשרו במים", משמע שמיד לאחר טבילתו הוא מותר בקדשים, והיינו במעשר.

הפסוק השני [שם פסוק ז], "ובא השמש וטהר, ואחר יאכל מן הקדשים", מבואר, שרק לאחר הערב שמש הוא מותר בקדשים, והיינו בתרומה.

הפסוק השלישי [ויקרא יב ח], "וכפר עליה הכהן וטהרה", והיינו שהיולדת מותרת בקדשים רק לאחר שהביאה כפרתה.

משנה ד:

שלשה מגלחין, ותגלחתן מצוה:⁽¹⁹⁾

שמעשר נחשב לחולין לענין טומאה וטהרה, ובמצורע וביולדת יש שלש טהרות חוץ מלענין מעשר, שבמצורע יש טהרה לאחר תגלחת ראשונה, שאינו מטמא בביאה, וביולדת יש טהרה בטבילה הראשונה לאחר שבעה ימים לזכר, שמעתה היא מותרת לבעלה. ולפיכך לא הזכירה המשנה זב וזבה, שהרי בהם ישנם רק שתי טהרות.

19. כתב המלאכת שלמה בשם ספר הפרפראות, שלפיכך כתבה התורה "והתגלח"

18. כן פירשו הר"ש והרא"ש. והטעם שלא נקט התנא ארבע טהרות במצורע, שהרי ישנה טהרה נוספת, שלאחר תגלחת ראשונה אינו מטמא בביאה? תירץ הרא"ש, שכיון שהוא נשאר אב הטומאה, אין זה נחשב לטהרה. והקשה הר"ש מדוע לא נקטה המשנה זב וזבה, שגם בהם יש שלש טהרות? ותירץ, שהפסוקים נאמרו ביולדת, ולפיכך נקטה המשנה רק יולדת.

אך הגר"א פירש את המשנה באופן אחר, שהמשנה לא מונה טהרה לענין מעשר, כיון

הנזיר בסוף ימי נזירותו טעון גילוח, כמו שנאמר [במדבר ו יח] "וגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו".

והמצורע, שהוא טעון גילוח כאשר נטהר מצרעתו, וכמו ששינונו לעיל.

והלויים, כאשר הופרשו שבט הלויים לשרת לפני ד', היו טעונים כולם גילוח, כמו שנאמר [במדבר ח ז] "והעבירו תער על כל בשרם".

וכולן שגלחו שלא בתער או ששיירו

שתי שערות, לא עשו כלום, לפי שהדין גילוח בנזיר במצורע ובלויים הוא בתער דוקא⁽²⁰⁾. ובכל גופו. שלא ישייר שתי שערות, שאם שייר שתי שערות אין זה נחשב לגילוח כלל⁽²¹⁾.

משנה ה:

שתי צפרים שמביא המצורע, מצוותן לכתחילה שיהו שוות במראה, שתהיינה שתיהן שחורות או לבנות⁽²²⁾, ובקומה, שתהיינה שתיהן בקומה שוה,

עם ג' רבתי, לרמוז שישנם שלשה הטעונים גילוח.

20. המקור לדין שהגילוח יהיה בתער: בלויים כתוב מפורש, "והעבירו תער על כל בשרם", ובנזיר למדים מהפסוק "תער לא יעבור על ראשו, עד מלאת הימים וגו'", משמע שלאחר מלאת הימים הרי הוא טעון גילוח בתער, ובמצורע למסקנת הגמרא במסכת נזיר [מב א], למדים מהתיבה "זקנו", עיין שם.

21. בתוספתא מובא שצריך הגילוח להיות על ידי כהן דוקא. אכן בתוספות במסכת שבועות [ג א] כתבו, שאם יש אשה או עובד כוכבים, עדיף לגלח על ידיהם בכדי שלא יעבור על איסור הקפת הראש, והקשה השער המלך [עבודה זרה יב], הרי בתוספתא מבואר שצריך לגלח על ידי כהן דוקא? ותירצו הרש"ש והחשק שלמה [שבועות שם] והחזון איש [יו"ד קמ י], שדוקא בתגלחת הראשונה צריך שהכהן יגלח אותו, אך בתגלחת שנייה אפשר על ידי כל אדם.

והמנחת חינוך [שעג] והחתם סופר [יו"ד קמ] תירצו, שמצות הגילוח היא רק בשתי

השערות האחרונות, שבהם הוא נעשה למגולח, ורק בהם נאמר הדין כהן ותער, אך כל השערות שעד השתים האחרונות הם רק הכשר מצוה, בשביל להגיע לסוף, ובזה יוכל להתגלח גם שלא על ידי תער, ושלא על ידי כהן. וראה בחזון איש שם שנחלק על יסוד זה, וכתב שהדין גילוח מתקיים בכל השערות, ובכולם צריך שיהיה כהן ותער. כלומר, שהם נחלקו ביסוד דין גילוח, האם מעשה הגילוח הוא המצוה, ובכל שעה ושעה מקיים דין גילוח, או שהדין הוא לעשות שיהיה מגולח, ורק המעשה שהופך אותו מלא מגולח למגולח הוא מעשה הגילוח. וראה באבני נזר [יו"ד פו] שהקשה על החתם סופר ממילה ופריעה, שגם הכשר מצוה דוחה את השבת.

22. כך פירש רש"י במסכת יומא [סב א] לגבי שעירי יום הכיפורים, אך התוספות ישנים שם כתבו, שלא יתכן מציאות שיהיו שוים במראה לגמרי, שהרי אפילו בחיטים מצינו שאין חיטה דומה לחברתה, אלא שצריכים לדאוג שיהיו שוות ככל שנוכל. ומשמע שלא פירש "במראה" כרש"י, שמדובר על הצבע, אלא על המראה ממש.

ובדמים, שהמחיר שלהן יהיה שוה⁽²³⁾, ולקחתן כאחת, שיקנה את שתיהן בזמן אחד⁽²⁴⁾.

לפי שנאמר "ולקח למיטהר שתי צפרים", מלשון "ולקח – שתי" משמע שלקחת שתיהן תהיה כאחת, ומהלשון "שתי צפרים" משמע ששתיהן תהיינה שוות, שאם באה התורה לומר שיביא שתיים, הרי כבר למדים את זה מהלשון "צפרים", שמיעוט רבים שתיים, אלא באה התורה ללמדינו שתהיינה שתייהן שוות⁽²⁵⁾.

אכן בדיעבד אף על פי שאינם שוות כשרות, וכן אף אם לקח אחד היום ואחד למחר כשרות בדיעבד, לפי שנאמר "את הצפור החיה יקח אותה", כתבה כן התורה לחלקם זו מזו, לומר, שגם אם אינם שוות הרי הוא יכול לטהר בהם את המצורע.

שחט אחת מהן ונמצאת שלא דרור, הוברר שהצפור שנשחטה לא היתה ראויה לטהרת המצורע⁽²⁶⁾, ולקחתה ושחיתתה היו בטעות,

יקח זוג לשניה, שהרי הצפור השניה ראויה לטהרת המצורע, ויקח צפור נוספת, ויטהר בהם את המצורע, והראשונה מותרת באכילה, שהרי היא כצפור שנשחטה שלא לשם טהרת המצורע.

וכן אם שחטה, ונמצאת טריפה, והוברר שהצפור שנשחטה לא ראויה לטהרת המצורע, שהרי הטריפה פסולה לטהרת המצורע, יקח זוג לשניה ויטהר בהם את המצורע, והראשונה מותרת בהנאה, ולא באכילה, שהרי היא טריפה⁽²⁷⁾.

נשפך הדם של השחוטה, קודם שהזה ממנה על המצורע, תמות המשתלחת. שהרי הצפור שנועדה לשילוח אסורה

23. כתב התפארת ישראל, שאם שניהם שלו, צריך שיהיו שוות במחיר שלהם בשוק.

24. כתבו התוספות ישנים שם, שזה יתכן או באופן שקנה את שתיהן מאדם אחד, או באופן ששני המוכרים עשו שליח להקנות לו את שתי הצפרים בבת אחת.

25. ואף שנאמר לימוד אחד, למדים שיהיו שוים במראה בקומה ובדמים, וביאר התוספות יום טוב, שלגבי שעירי יום הכיפורים יש פסוק לכל דבר, ולמדים מצורע מיום הכיפורים, שכאשר צריך שיהיו שוים, היינו בכל שלשת הדברים.

26. הרמב"ן בפירושו על התורה הסתפק האם הדין דרור מעכב, או שהוא דין לכתחילה. ולכאורה ממשנתנו מוכח שדין דרור מעכב, שהרי אם נמצאת שלא דרור לא יצא? ודחה הרמב"ן, שכאן מדובר שאחת מהצפורים היתה דרור והשניה שלא דרור, וזה פסול אף בדיעבד, אך אם שניהם שלא דרור יתכן שאין זה מעכב. אכן מסקנת הרמב"ן שאפילו אם שניהם שלא דרור אינם כשרים אף בדיעבד.

27. במסכת קידושין [נז א] נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש האם הצפורים נאסרים בהנאה משעת לקיחתם, או שמא רק משעת השחיטה, ולדעת רבי יוחנן שהם נאסרים מהשחיטה, משנתנו איירי אפילו באופן שנעשית טריפה

משנה ו:

מצות עץ ארז שמביא המצורע, שיהא ארכו אמה, ועביו כרביע כרע המטה, [רבע מרגל המטה], שהוא שיעור שהיה ידוע להם בזמנם,

ומצוה לצמצם שיהיה בדיוק כשיעור הזה, ולכן יחלק כרע אחד לשנים, ושנים לארבעה, ושיעור רביע הכרע זהו שיעור הארז⁽²⁹⁾.

מצות אזוב שמביא המצורע, לא אזוב יון⁽³⁰⁾, לא אזוב כוחלי, לא אזוב רומי, לא אזוב מדברית [כל אלו הם מינים שונים של אזוב], ולא כל אזוב שיש לו שם לווי,

בהנאה עד שישלחנה⁽²⁸⁾, ומאחר ואינו יכול להשתמש בה לטהרת המצורע, הרי היא נשאת באיסור ההנאה עד שתמות.

[ואינו יכול להשתמש בה עם צפור אחרת, כיון שהיא כבר הוקבעה לטהרה עם הצפור השחווטה, ודוקא באופן שנמצאת השחווטה טריפה או שלא דרור, שהוברר שאינה ראויה לטהרת המצורע, הרי הוברר שלא הוקבעו יחד, אך כאשר נשפך הדם, אינו יכול להביא אותה עם אחרת].

וכן אם מתה המשתלחת קודם שהזה את הדם, הרי ישפך הדם. ואי אפשר להשתמש בדם לצורך טהרת המצורע, שהרי אין לה זוג.

בחזון איש [יא טז] שכתב, שיתכן לומר, שדוקא כאשר הצפור עומדת לשילוח לא חל עליה האיסור, אך כשאינה עומדת לשילוח גם היא נאסרת, וצריך ביאור הטעם בזה.

29. החזון איש [יא יב] ביאר באופן נוסף, שהמשנה באה לומר, שאם העץ ארוך וצר, וכאשר נצרף את כל השיעור שבו, הרי יש בו כרביע כרע המטה, מכל מקום אין זה מועיל, לפי שצריך שיהא בעביו כרביע כרע המטה. וראה שם מה שכתב עוד בשם הגר"א.

30. בפשטות הכוונה לאזוב שגדל בארץ יון, ומבואר שדבר שנקרא על שם מקומו, הרי זה נחשב שיש לו שם לווי. אכן הרש"ש העיר, שבגמרא במסכת סוכה [יג א] ובמסכת חולין [סב א] מבואר לדעת רבא, שכל דבר הקרוי על שם מקומו, אין זה נחשב לשם לווי? ולכן כתב, שהאזוב נקרא "יון" בכל מקום, ולא מחמת שגדל בארץ יון.

בשחיטתה, וכיון שהשחיטה אינה ראויה, אינה נאסרת בהנאה. אך לדעת ריש לקיש, באופן שבשעת הלקיחה עדיין לא היתה טריפה, הרי היא נאסרת בהנאה, וגם אם נטרפה לאחר מכן היא תשאר אסורה, ולכן צריך להעמיד את המשנה באופן שהוברר שהיתה טריפה כבר משעת הלקיחה.

28. במסכת קידושין שם נחלקו רש"י ותוספות, לדעת רבי יוחנן שאיסור ההנאה הוא רק משעת השחיטה, האם שתי הצפורים נאסרות משעת השחיטה, או שמא רק הצפור השחווטה נאסרת, לפי שבה נעשה המעשה שאוסר אותה בהנאה, אך הצפור המשולחת לא נאסרת כלל. והקשה רבינו עקיבא איגר, לדעת רש"י שהמשולחת לא נאסרת כלל, איך יתכן לפרש את המשנה, שאם נשפך הדם תמות המשתלחת, הרי המשתלחת לא נאסרה מעולם, ומדוע שלא יוכלו לאכול אותה? וראה

מפני שה"אזוב" שאמרה תורה להביא לטהרת המצורע, הוא אזוב סתם, ואזוב שיש לו שם לווי אינו נחשב ל"אזוב" לגבי טהרת המצורע⁽³¹⁾.

אלא יכול להביא את קרבנו מהעופות, אך לקרבן האשם אינו מביא אלא מן הבהמה.

משנה ז:

ביום השמיני, הרי המצורע **מביא שלשה בהמות** להקריב על המזבח, שהם, **חטאת ואשם ועולה**, לחטאת מביא כבשה נקבה, לאשם ולעולה מביא **כבש זכר**⁽³²⁾.

והדל מצורע שהוא עני, **היה מביא חטאת העוף ועולת העוף**, שאינו צריך להביא בהמות לקרבן חטאת ועולה,

משנה ח:

המשנה מבארת את סדר הקרבת הקרבנות:

מתחילה **בא לו המצורע אצל האשם**, לפי שכבש האשם קרב ראשון⁽³³⁾, ומניף המצורע את האשם עם הכהן.

וסמך המצורע שתי ידיו עליו, שקרבן האשם טעון סמיכה⁽³⁴⁾,

אכן הרמב"ם בפירושו המשנה כתב, שדבר הנקרא על שם מקומו נחשב לשם לווי, ולכאורה לשיטתו תחזור קושיית הרש"ש? ותירץ **המים טהורים**, שדברי רבא קיימים דוקא בדבר שבאותו מקום שדרכו לגדול שם הוא נקרא אזוב סתם, ורק במקומות אחרים קוראים לו על שם מקומו, אך הרמב"ם איירי באופן שגם באותו המקום הוא נקרא עם השם לווי.

31. **בגמרא במסכת נדה** [כו א] מבואר, שהאזוב צריך שיהיה לכל הפחות כשיעור טפח. ולגבי שני התולעת מבואר במסכת יומא [מב א], שמשקלו הוא לכל הפחות משקל שקל, וכן פסק גם הרמב"ם.

32. **הרמב"ן** בפירושו על התורה [ויקרא יד יח] ביאר טעם לשלשת הקרבנות, **שהאשם בא לכפר על החטא שבעבורו בא לו עונש הצרעת**, והיינו לשון הרע או גסות הרוח, כמבואר במסכת ערכין [טו א], **והחטאת באה**

לכפר על חטאים שעשה בזמן צרעתו, **והעולה והמנחה** באים לכופר נפש, שיזכה לטהרה ולשוב אל אהלו. ראה שם שדייק כן מהפסוקים.

33. **במסכת זבחים** [צ ב] שנינו, שכל החטאות קודמות לאשם, חוץ מאשם מצורע, מפני שהוא בא להכשר, ופירש רש"י שם, הלכך חשיבות הוא לגביה, שהטהרה תלויה בו, ודייק **המקדש דוד** [קדשים יב ב] מדברי רש"י שזה משום דין קדימה, שהתדיר והמקודש קודמים לחבריהם, ולפי זה אם שינה כשר, שהרי כל דיני הקדימה אינם מעכבים בדיעבד. אך הקשה, **שבמסכת מנחות** [ה א] הגמרא מביאה ברייתא, שאם הקדים את החטאת לאשם, תעובר צורתה ותצא לבית השריפה, ומבואר שזה מעכב אף בדיעבד?

34. **בגמרא במסכת זבחים** [לג א] מבואר, שהסמיכה היתה מחוץ לעזרה, במקום שהיה עומד שם המצורע, ואף שכל הסמיכות נעשת

ושחטו את האשם, וקבלו שני כהנים את דמו, אחד מקבל בכלי, ואחד מקבל ביד,

זה שקיבל בכלי, בא וזרקו על קיר מזבח, שקרבן האשם טעון זריקת דם על גבי המזבח, שנאמר "כי כחטאת האשם לכהן הוא", שדין אשם מצורע כדין כל הקרבנות.

וזה שקבל ביד בא לו אצל המצורע, בכדי להזות על המצורע מדם האשם⁽³⁵⁾.

ומצורע טבל בלשכת המצורעים, קודם שיכניס המצורע את בהונותיו לעזרה בכדי לקבל את ההזאות, הרי הוא צריך טבילה נוספת, שמא ארעה לו טומאה נוספת לאחר שטבל, ולא שם אל

בעזרה, שנאמר בהם לפני ד', וגם משום שהשחיטה נעשית מיד לאחר הסמיכה, והשחיטה הרי נעשית בצפון העזרה, מכל מקום סמיכת המצורע נעשית מחוץ לעזרה, שהרי אסור לו ליכנס לעזרה.

ופרכינן שם, למאן דאמר ביאה במקצת לא שמייה ביאה, מדוע לא יכניס המצורע את ידיו לקיים את דין הסמיכה לכתחילה? ומשנינן, שלפי מאן דאמר שצפון העזרה רחוק משער ניקנור, הרי לא יועיל להכניס את ידיו, משום לא יוכל לקיים את הדין ש"תכף לסמיכה שחיטה", ולפיכך יעשה את הסמיכה מחוץ לעזרה. [וראה בחידושי רבי עקיבא איגר שם שהקשה, למה לא יעשה את הסמיכה בעזרה, בשביל לקיים לכל הפחות את הדין שהסמיכה צריכה להעשות לפני ד']. ועוד משני, שהסמיכה צריכה להעשות בכל כוחו, ואי אפשר לסמוך בכל כוחו כאשר רק ידיו בתוך העזרה, ולהכניס את רוב גופו הרי אסור לו.

ושוב פרכינן, אם נאמר שהמצורע טעון סמיכה מהתורה, מדוע לא יוכל להכנס לעזרה בשביל לקיים את דין הסמיכה לכתחילה, הרי התורה התירה לו? ומשנינן, שחכמים גזרו שמא ירבה בפסיעות, ויתחייב באיסור כרת. ועוד משנינן, שדין הסמיכה במצורע הוא רק מדרבנן.

אכן הרמב"ם [מחוסרי כפרה פ"ד ה"ב]

כתב, שהסמיכה היתה נעשית בתוך העזרה, והמצורע צריך להכניס את ידיו לפים ולסמוך. וביאר הכסף משנה, שהרמב"ם פסק כמאן דאמר ביאה במקצת לא שמה ביאה, והרמב"ם פסק כמאן דאמר שכל צפון העזרה כשר לשחיטה, ואם כן אפשר לשחוט בסמוך לשער ניקנור, וכן הרמב"ם סובר, שיכול לעשות סמיכה בכל כוחו בהכנסת ידיו בלבד, ואם כן, אין סיבה שלא יכניס את ידיו ויקיים את דין הסמיכה כראוי, ואף שדין הסמיכה במצורע הוא רק מדרבנן, מכל מקום, הרי אינו עובר איסור בהכנסת ידיו, והרי הוא מקיים בזה את דין הסמיכה כראוי.

35. המקדש דוד [קדשים יב ו] חקר, האם קבלת הדם ביד הכהן לצורך מתן דמים על המצורע נחשבת לעבודה בבית המקדש, וכקבלת הדם שלצורך הזאה על המזבח, או שמא, אין לזה דין עבודה, אלא שזה רק בשביל להכשיר את המצורע להכנס לעזרה. ויסוד הספק מתחיל בנידון מהו הדין של מתן הדם על בהונות המצורע, האם זה נחשב לעבודה, או שמא, זהו הכשר בעלמא.

ויש בזה כמה חילוקים לדינא, שאם קבלת הדם ומתן הבהונות נחשבים לעבודה, הרי הם צריכים להעשות על ידי כהן, בבגדי כהונה, כשהוא עומד על גבי הרצפה בלא חציצה,

ליבו⁽³⁶⁾,

משנה ט:

ולאחר הטבילה בא ועמד בשערי ניקנור, שהוא שער העזרה, שממנו ולפנים אסור לטמאים ולמחוסרי הכפרה ליכנס⁽³⁷⁾.

רבי יהודה אומר, לא היה צריך טבילה, משום שלא חוששים שארעה לו טומאה נוספת⁽³⁸⁾.

בשעת נתינת דם האשם על המצורע, אין המצורע יכול ליכנס לעזרה, לפי שהוא מחוסר כיפורים, וכן אי אפשר להוציא את הדם מחוץ לעזרה, לפי שהדם יפסל ביציאתו מהעזרה, ולפיכך, התירה התורה למצורע להכניס לעזרה את המקומות בגופו שצריך לתת עליהם את הדם, והכהן יתן עליהם את הדם בתוך העזרה.

שחולק על תנא קמא, בכדי לרמוז שהטבילה היתה מפני שהכניס את ידיו לתוך העזרה.

37. ביארנו שצריך המצורע לעמוד בשער ניקנור בשעת ההזאה, כיון שאסור לו ליכנס לעזרה בהיותו מחוסר כיפורים. ובמסכת פסחים [פה ב] מבואר, שלפיכך לא קדשו את שער נקנור בקדושת העזרה, בכדי שיוכל המצורע לעמוד שם. והקשו התוספות במסכת יבמות [זו ב], מדוע לא קדשו גם את שער הנקנור, ויעמוד המצורע בעזרת הנשים, ששם יהיה הגבול של העזרה? ותירץ בחידושי מרן רי"ז הלוי, שבתורה נאמר "והעמיד הכהן המטהר את האיש המיטהר ואותם לפני ד' פתח אהל מועד", ו"לפני ד'" היינו כנגד אויר העזרה, ונאמר כאן דין מחודש, שעמידת המצורע בשעת ההזאה תהיה לפני ד', ומטעם זה העמידוהו בשער ניקנור, ששם הוא נמצא לפני ד', [מלבד הטעם שכתבנו לעיל, שצריך לעמוד חוץ לעזרה], ולפיכך לא יתכן לומר שיעמוד בעזרת הנשים, ששם אינו עומד לפני ד'.

38. אף שרבי יהודה סובר שכל הנכנס לעזרה טעון טבילה, מכל מקום המצורע אינו צריך טבילה, מפני שכבר טבל מאתמול, ולא חיישינן שארעה לו טומאה בזמן מועט.

והרי הוא טעון קידוש ידים ורגלים.

וכן יש בזה נפקא מינה, מה הדין באופן שצרם את אוזן הכבש לאחר השחיטה קודם קבלת הדם בידו, שלגבי קבלת הדם בכלי אין זה מועיל, כיון שבשעת קבלת הדם צריך שלא יהיה בו מום, אך אם הקבלה שבידו לא נחשבת לעבודת קבלה, אין בזה דינים מיוחדים, ויוכל גם לאסוף את הדם מהריצפה, וכן יש בזה נפקא מינה, האם הקבלה צריכה להעשות בצפון, או שהיא יכולה להעשות בכל מקום בעזרה.

ובחזון איש [יב יא] נקט, שיש לקבלת הדם דין עבודה. וראה על זה בחידושי רבי אריה ליב [ח"ב סימן יח].

36. במסכת יומא [ל ב] מבואר, שטבילה זו היתה משום שהכניס המצורע את ידיו לעזרה, וכל הנכנס לעזרה טעון טבילה, ולמסקנת הגמרא שם, התנא של משנתנו סובר, שדוקא המצורע טעון טבילה קודם כניסתו לעזרה, מפני שהוא היה רגיל בטומאה, וחיישינן שנטמא שוב, אך כל אדם הנכנס לעזרה אינו טעון טבילה.

וראה במשנה אחרונה שביאר, שלפיכך הפסיק התנא בדין שהצורע עומד בשער ניקנור, קודם שהביא את דברי רבי יהודה